

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

*Циклова комісія трудового навчання та технологій
і образотворчого мистецтва*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Павло ЯЛОВСЬКИЙ
« 15 » _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Художня обробка глини

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
Спеціальність **014 Середня освіта Образотворче мистецтво**
Освітньо-професійна програма **Середня освіта Образотворче мистецтво**

Кременець – 2024

Томашівський С.М. Художня обробка глини: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Кременець, 2024. 13 с.

Розробник:

Томашівський Сергій Михайлович – викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва
Протокол від «01» серпня 2024 р. № 1

Голова циклової

Віталій ПИСАРЕНОК

1. Вступ

«Художня обробки глини» – вибіркова навчальна дисципліна спеціалізації «Керівник гуртка декоративно-прикладного мистецтва». У процесі вивчення освітнього компоненту майбутні учителі образотворчого мистецтва дізнаються про історію розвитку і сучасний стан керамічного виробництва, способи формування керамічних виробів., сировинні матеріали для виготовлення керамічних виробів, особливості застосування глини в народному господарстві, види глини та їх властивості; добування глини, способи приготування глиняної маси, раціональне використання сировини; правила внутрішнього розпорядку і охорону праці в майстерні з обробки глини.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Художня обробка глини» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів ECTS: 1,5	Галузь знань 01 Освіта	Вибіркова
Змістових модулів – 4	Спеціальність 014 Середня Образотворче мистецтво	
Загальна кількість годин – 45	Освітньо-професійна програма Середня Образотворче мистецтво	Рік підготовки:
		4-й
		Семестр
		8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача освіти – 1	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції
		4 год.
		Практичні
		26 год.
		Самостійна робота
15 год.		
		Вид контролю: Залік – 8-й семестр

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 66,6 % / 33,3 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх учителів образотворчого мистецтва здатності до виховання школярів засобами українського традиційного народного мистецтва та навчання технікам художньої обробки глини.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування творчої активності особистості здобувача освіти засобами декоративно-прикладного мистецтва України;
- розвиток образного мислення і художніх здібностей здобувачів освіти,
- виховання загальної естетичної культури і творчого ставлення до праці;
- формування художніх смаків здобувачів освіти на основі глибокого розуміння традицій народного декоративно-прикладного мистецтва;
- формування у здобувачів освіти знань та навичок з художньої обробки глини;
- підготовка здобувачів освіти до керівництва позакласною і позашкільною гуртковою роботою з декоративно-прикладного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

СК16 Здатність розуміти основи образотворчої грамоти, аналізувати історичні етапи розвитку образотворчого мистецтва, художні твори; використовувати спеціальну термінологію; усвідомлювати значення образотворчого мистецтва у вихованні учнівської молоді.

СК17 Здатність до оволодіння методологією образотворчої діяльності й засвоєння основ художньої майстерності.

СК18 Здатність володіти академічними та сучасними техніками, прийомами та засобами рисунку, живопису, композиції.

СК 22 Здатність володіти художніми техніками обробки матеріалів декоративно-прикладного мистецтва.

СК 23 Здатність до аналізу традицій та сучасних тенденцій декоративно-прикладного мистецтва, ідентифікації та порівняння ознак різних його видів, навчання учнів технікам декоративно-прикладного мистецтва у позакласній та позашкільній діяльності

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Художня обробка глини» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН3 Аналізувати можливості професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності та індивідуальних запитів і потреб.

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

РН11 Застосовувати інновації у професійній діяльності.

РН16 Володіти теоретико-методичними знаннями у галузі образотворчого мистецтва, принципами та закономірностями організації навчання образотворчому мистецтву в закладах загальної середньої освіти.

РН17 Уміти застосовувати у професійній та творчій діяльності художні техніки і матеріали образотворчого мистецтва та володіти основами художньої майстерності.

РН18 Уміти розвивати творчу уяву, образне мислення та художній смак учнів.

РН19 Виявляти здатність до створення власних художніх задумів, розробляти ескізи, проекти, виконувати та презентувати творчі роботи.

РН22 Виявляти готовність до застосовування художніх технік обробки матеріалів декоративно-прикладного мистецтва у гуртковій роботі та популяризації народного мистецтва.

РН23 Володіти знаннями та уміннями організації предметно-перетворювальної діяльності школярів у сфері декоративно-прикладного мистецтва.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія художньої кераміки

Тема 1. Загальні відомості про кераміку. Способи підготовки сировини.

Загальні відомості про кераміку. Історія розвитку і сучасний стан керамічного виробництва. Способи формування керамічних виробів. Сировинні матеріали для виготовлення керамічних виробів. Глина, як основа для виготовлення керамічних виробів. Застосування глини в народному господарстві. Види глини, їх властивості та використання. Добування глини, способи приготування глиняної маси, раціональне використання сировини.

Правила внутрішнього розпорядку і охорона праці в майстерні з обробки глини. Інструменти та обладнання сучасного кераміста. Матеріали для керамічного виробництва. Охорона праці.

Тема 2. Декорування глиняних виробів

Види і способи оздоблення глиняних виробів, залежно від стану виробу; оздоблення виробів у сирому, підв'яленому, та випаленому вигляді. Види оздоблення глиняних виробів залежно від техніки виконання: текстурна орнаментация, суспільний метод декорування, оздоблення за

допомогою ангобів (техніки пастилаж, резерваж, сграфіто) лощення, глазурування та інші техніки оздоблення.

Змістовий модуль 2. Формування глиняних виробів способом ліплення

Тема 3. Ліпка керамічної іграшки (свищик)

Інструменти та обладнання для ручного ліплення. Послідовність формування глиняних виробів способом ліплення. Особливості виконання ліпних операцій. Виконання рельєфних робіт. Об'ємне ліплення. Охорона праці. Особливості ліпки глиняної іграшки, озвучення. Будова та налаштування муштука. Послідовність формування глиняної іграшки, озвучення. Способи формування заготовки, вимоги до матеріалу. Особливості озвучення, хроматичність та тембральність іграшки.

Тема 4. Ліпка глиняного посуду.

Інструменти та обладнання для ручного ліплення. Послідовність формування глиняних виробів способом ліплення. Особливості виконання ліпних операцій. Виконання рельєфних робіт. Об'ємне ліплення посуду стрічковою та джгутиковою технікою. Ліплення глиняного посуду витягуванням.

Способи декорування при ручному ліпленні. Застосування стрічкової техніки для виготовлення вази. Способи звуження та розширення об'єму вази. Шлікер, як основа для «склеювання» стрічок стінки вази. Особливості просушування виробу.

Змістовий модуль 3. Гончарна справа

Тема 5. Прийоми центрування глиняної маси.

Робоче місце та інструменти гончаря. Гончарний круг, як основне знаряддя гончарної справи. Допоміжні інструменти, їх призначення.

Підготовка глини для роботи на гончарному крузі. Первинні прийоми роботи на гончарному крузі. Центрування глиняної маси.

Тема 6. Точіння найпростіших форм (циліндр).

Освоєння гончарного круга, навчання первинним прийомам роботи. Виготовлення виробів, що мають форму тіл обертання. Формування циліндра. Технологія виготовлення глиняних виробів на гончарному крузі

Тема 7. Точіння гончарного посуду (горнятка).

Підбір матеріалу до роботи, залежність об'єму матеріалу до вмістимості виробу. Центрування маси, формування циліндра. Надання архітектури горнятку, формування зон для планованого декору. Способи виготовлення вушка, кріплення вушка.

Змістовий модуль 4. Формування глиняних виробів у гіпсових формах

Тема 8. Виготовлення глиняних та гіпсових виробів у гіпсових формах.

Загальні відомості про формування глиняних виробів у гіпсових формах. Інструменти та обладнання. Особливості та послідовність виготовлення моделей та форм. Приготування гіпсового розчину. Обробка гіпсу.

Тема 9. Майстер-модель для гіпсової форми. Способи формування (рельєфне панно).

Особливості підбору пластичних мас для майстер-моделі. Поняття про одно та багато кускові форми. Особливості формування майстер-моделі для одно кускової форми, кути нахилу площин рельєфу.

Тема 10. Особливості роботи з гіпсом. Гіпсовий розчин, лиття гіпсу в форму.

Види гіпсових сумішей. Скульптурний гіпс. Робота з гіпсовим розчином. Обробка гіпсової форми.

Тема 11. Тиражування глиняних виробів. Особливості роботи з гіпсовою формою.

Способи набивки/штамбування глини в форму. Вплив рельєфу форми на швидкість та якість тиражування виробів. Зміст додаткової обробки глиняних виробів після форми.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	інд.	с. р.
Змістовий модуль 1. Історія художньої кераміки					
Тема 1. Загальні відомості про кераміку. Способи підготовки сировини.	4	2			2
Тема 2. Декорування глиняних виробів	4			2	2
Разом за змістовим модулем 1	8	2		2	4
Змістовий модуль 2. Формування глиняних виробів способом ліплення					
Тема 3 Ліпка керамічної іграшки (свищик)	7			6	1
Тема 4. Ліпка глиняного посуду	5			4	1
Разом за змістовим модулем 2	12			10	2
Змістовий модуль 3. Гончарна справа					
Тема 5. Прийоми центрування глиняної маси.	4			2	2
Тема 6. Точіння найпростіших форм (циліндр).	3			2	1
Тема 7. Точіння гончарного посуду (горнятко).	5			4	1
Разом за змістовим модулем 3	12			8	4
Змістовий модуль 4. Формування глиняних виробів у гіпсових формах					
Тема 8. Виготовлення глиняних та гіпсових виробів у гіпсових формах	3	2			1
Тема 9. Майстер-модель для гіпсової форми. Способи формування (рельєфне панно).	4			2	2
Тема 10. Особливості роботи з гіпсом. Гіпсовий розчин, лиття гіпсу в форму.	3			2	1
Тема 11. Тиражування глиняних виробів. Особливості роботи з гіпсовою формою.	3			2	1
Разом за змістовим модулем 4	13	2		6	5
Разом годин за 8 семестр	45	4		26	15
Разом годин за навчальним планом	45	4		26	15

6. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні відомості про кераміку. Історія розвитку керамічного виробництва. Види сировини та способи її підготовки. Робоче місце, оснащення для обробки глини та ПТБ.	2
2	Особливості виготовлення глиняних та гіпсових виробів у гіпсових формах.	2
Разом		4

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Декорування глиняних виробів способом ліпки, риткування, колорування.	2
2	Ліпка керамічної іграшки (свищик)	2
3	Ліпка керамічної іграшки за власним задумом	2
4	Ручна ліпка глиняного посуду (горнятко)	2
5	Ручна ліпка глиняного посуду (ваза)	2
6	Прийоми центрування глиняної маси	2
7	Точіння найпростіших форм (циліндр). Відкрита форма	2
8	Точіння гончарного посуду (горнятко)	2
9	Точіння гончарного посуду (горнятко). Обточування форми та утору	2
10	Майстер-модель для гіпсової форми. Способи формування (рельєфне панно). Підбір матеріалу, виконання ескізу, ліпка основних форм	2
11	Майстер-модель для гіпсової форми. Виконання рельєфу майстер-моделі. Підгонка основи.	2
12	Особливості роботи з гіпсом. Гіпсовий розчин, лиття гіпсу в форму	2
13	Тиражування глиняних виробів. Особливості роботи з гіпсовою формою	2
Разом		26

8. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст роботи	Кількість годин
1	Кераміка в житті людини.	2

2	Обряди й вірування пов'язані з керамікою.	1
3	Роль глиняної іграшки у вихованні дитини.	2
4	Міфи про гончарний круг. Винайдення гончарного круга.	1
5	Види гончарного посуду, що використовувався людиною.	2
6	Можливості застосування глини як терапії та профілактики стресу.	2
7	Використання художньої кераміки для розвитку уяви.	1
8	Розвиток етнічної пам'яті засобами художньої кераміки.	1
9	Глина, як основний елемент людського життя.	1
10	Використання глини у медицині.	1
11	Згадки про глину у релігії та міфах.	1
	Разом	15

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями; робить помилки в інтонуванні мелодичних конструкцій.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

9. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, метод проєктів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

10. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань практичної та самостійної роботи.

Підсумковий контроль: залік у 8-ому семестрі.

11. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Художня обробка глини»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

- має значні систематизовані, ґрунтовні теоретичні знання, практичні навички і вміння;

- визначається здатністю застосовувати спеціальні знання, навички компетенції, неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання самостійно;

- схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ;

- здатний до самокерування при навчанні.

Оцінку «4», «добре» заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

- має широкі загальні знання і систематизовані конкретні базові теоретичні знання про обладнання, інструменти, технологію, прийоми роботи, основи конструювання та моделювання;

- має конкретні практичні знання та вміння. Здатний виконувати завдання під керівництвом.

Оцінку «3», «задовільно» заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

- має обмежений обсяг знань, навичок і компетенції, які є в основному конкретними і загальними за характером;

- застосовує навички під керівництвом у контрольованому середовищі, несе часткову відповідальність за своє навчання;

- здатен опрацювати матеріал самостійно.

Оцінку «2», «незадовільно» заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який: має незначні загальні знання або базові загальні знання про технологію вишивання;

- здатний виконувати прості завдання (навички навчання потребують структурованої підтримки).

Критерії оцінювання творчих робіт здобувачів фахової передвищої освіти

Критерії	Показники	Оцінка
За змістом	Як виконана робота? За зразком, із частковими змінами або за власним задумом. Ідея або уява, що лежать в основі виробу. Наскільки вдалося це втілити.	5
За матеріалом	Як підібрано матеріал? Наскільки він відповідає задуму, технології. Як використовувалися його властивості, колір, форма?	5
За технікою виконання	Наскільки охайно виконана робота? Який рівень самостійності? Які Прийоми і технології використовувалися. Які інструменти й наскільки грамотно застосовувалися? Швидкість і індивідуальний темп роботи здобувача освіти	5
За естетичним оформленням	Що нового здобувач передвищої освіти вніс у виріб? У технологічний процес? Наскільки він зумів проявити своє особистісне бачення? Які він зробив відкриття в сфері застосування технології й у специфічних засобах виразності?	5

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, роздатковий матеріал, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

13. Рекомендована література

1. Бібліографія українського гончарства. 2006: Національний науковий щорічник. Опішне: Українське Народознавство, 2010. Вип. 8. 296 с.
2. Бібліографія українського гончарства. 2007: Національний науковий щорічник. Опішне: Українське Народознавство, 2011. Вип. 9. 392 с
3. Герус Л.М. Українська народна іграшка. /Інститут народознавства НАН України, - Л. 2004р.
4. Крутенко Н. Розповіді про кераміку. Київ : Либідь, 2002.
5. Івашків Г. Декор української народної кераміки XVI – першої половини XX століть. Інститут народознавства НАН України. Луганськ, 2007.